

HAR VI, SOM MISJONÆRER OG U-LANDSARBEIDERE GJORT NOK FOR AT DE NASJONALE SELV SKAL OVERTA ANSVARET FOR MENIGHETSARBEIDET OG DET SOSIALE ARBEID PÅ VÅRE FETT ? HVOR LANGT ER VI KOMMET ? KAN MERE GJØRES PÅ DET OMRÅDET?

+++++

INTRODUKSJON:Ettersom det her skal omtales to forsåvidt forskjellige områder av vårt misjonsarbeid, vil jeg også omtale ledertreningen i menigheten og i det sosiale arbeidet hver for seg. Selv om de to områdene griper inn i hverandre for misjonærens vedkommede, så krever det en vidt forskjellig framgangsmåte for å oppnå ønskede resultater.

MENIGHETSARBEIDET.

2.Tim. 2:1-2 og Mt. 28: 20.

Hensikten med alt misjonsarbeid er jo selvsagt ikke å skape arbeidsplasser for misjonærer, men å bygge opp menigheter som selv tar ansvaret både på det administrative og økonomiske plan. Og som vi er sendebud i Kristi sted, skal også de nasjonale være det. Forutsetningen for at en kan snakke om en nasjonal, selvstendig menighet, er at menighetens medlemmer er ~~en~~ del av det nasjonale liv, og at den hos seg selv finner de nødvendige elementer for å styre, underholde og forøke seg selv. Med andre ord så må det kunne utvikles ledere lokalt, og disse må få et reelt lederansvar. De er Guds gave til menigheten - Ef. 4:11-12. Og graden av vellykkedhet avhenger av dette om vi klarer å få fram ledere.

Og like lite som hensikten er å skape arbeidsplasser for misjonærer, er hensikten å bygge opp misjonsstasjoner, men en nasjonal menighet. Og til det kan vi trenge bl.a misjonsstasjoner, og enda mere medarbeidere som ikke er en gave til misjonæren, men til menigheten. De skal ikke være "mine hjelpere" eller "mine arbeidere", men altså medarbeidere.

A. Bakgrunn:

Ettersom jeg bare kjenner godt Paraguay, må jeg bruke dette land som bakgrunn. Det meste av misjonsarbeidet i norsk regi har foregått blandt

de fattige, og dermed folk som oftest ikke har noen særlig teoretisk bakgrunn. Dessuten har arbeidet vært vanskelig bl.a. p.g.a. en sterk katolsk tradisjon, og likeså indiansk tradisjon. Dermed har det i de ~~saart~~ 30 år ikke kommet så mange med, og alle menighetene er små, og total er det ca 400 medlemmer i de menigheter som PYM's misjonærer arbeider i. I tillegg kommer andre pinsemenigheter av svensk, amerikansk og brasiliansk opprinnelse, og diverse andre evangeliske forsamlinger. Totalt utgjør disse bare ca 20.000^{30.000} kristne. Befolkningen er på vel 3 millioner, og de evangeliske utgjør da bare 0,6^{1,0} % av befolkningen.

Dermed skulle det være klart at det er et stort problem å få dyktige nasjonale ledere til de forskjellige menighetene. Når menighetene er så små, er det selvsagt også reduisert tilgang på mennesker som har lederegenskaper. Riktignok heter det at "un lider no nace, se hace" - "en leder fødes ikke, men skapes". Og å skape en leder, er noe som ikke kan gjøres i en håndvending. Og ettersom mulige emner er få, blir oppgaven tilsvarende vanskelig. Og med få nasjonale ledere og menighetsmedlemmer, får arbeidet et utenlandsk preg, noe som dessverre mere hemmer enn fremmer vekst. Dette er altså noe av grunnen til pionerarbeidets vanskeligheter, men er noe som må og skal overvinnnes for å komme inn i den egentlige vekstfase. - Derfor kan det være riktig å spørre seg selv: har vi gjort nok for at de nasjonale selv skal overta ansvaret for menighetsarbeidet. Ettersom "nok" er et relativt begrep, kan jo svaret bli både et ja og et nei - kanskje helst nei.

Innledningsvis leste jeg fra Mt. 28:20 hvor Jesus ~~var~~ ikke bare ~~en~~ gå ut og gjøre alle folkeslag til disipler - men også å lære dem å holde alt det han hadde befalt oss. Og Paulus hadde oppfattet ganske klart dette - og at det ikke bare gjalt ham. Evangeliet skulle reproduseres i stadig nye mennesker. Timoteus: bli sterk i nåden! Dette var ~~en~~ forutsetningen for å kunne videreføre evangeliets sannhet. Og han skulle bli en lærer - og produsere lærere. For Paulus var det klart at evangeliet ikke kunne videreføres via troløse og veke mennesker, men via

trofaste mennesker som er dugelig til også å lære andre. Med andre ord gjelder det å finne de riktige mennesker. Gjentatte ganger har vi i det relativt lille miljøet i Paraguay opplevet at mennesker en har satset på, håpet på, har sviktet, fordi de i avgjørende avsnitt av livet har manglet karakteregenskapen "trofast".

Former for ledelse.

En finner som regel to former for ledelse. I nyoppstartede arbeid er ofte misjonæren lederen. Han trenger, som regel ingen ledertrening, og det kan ~~se~~ gæiest ut for ham. Og tingene blir gjort omtrent som han vil. Men som regel ender det hele med for stor arbeidsbyrde, og ender med lite eller ingen vekst. Og når arbeidet forlates, stanser alt opp. Et annet alternativ er å velge ut blandt de nyfrelste en eller annen som har lederegenskaper, og gi han endel ansvar. Og det kan gå bra hvis den utvalgte har evne til å underordne seg, er tolmodig, forstår åndelige ting etc.. Men Paulus hadde oppdaget bakdelene. I 1.Tim. 3:6 sier han at det må ikke være en nyfrelst, forat han ikke skal bli oppbåast og falle i djevelens dom. Ofte oppdager en at ledere utplukket av misjonæren ikke er det beste valg, da folkets valg kan være anderledes. Samuël ville salve den største og gjeveste, men Gud så til hjertet, og valgte den yngste. Ikke for å begynne å lede folke da - men å utdanne seg med ~~det~~ for öyet.. Melvin L. Hodges omtaler dette i boken "Den nasjonale menighet", og bemerker at den største feil i moderne misjonsarbeid har vært at en har begrenset ledertreningen til bare yngre mennesker, og oversett å gi plass til modne menn. Ofte har en samlet om seg unge fra misjonens skole eller unge troende fra troende hjem, og gitt dem spesiell trening. I mange år lever de i kontakt med de utenlandske misjonærene, blir underholdt av dem, er deres assistenter, og etter ev. en bibelskole får de overta en menighet under misjonærens oppsyn. Hvordan vil et slikt menneske fungere? Hodges, som er pinsemisjonær med mange års erfaring i ~~El~~ Salvador, oppdaget at de 1) ofte var ute av stand til å lede en menighet, da hans landsmenn ikke helt aksepterte ham. 2) Lite tiltakslyst - og forventning om at misjonæren skulle "puffe" han framover. 3) De hadde ofte problemer

med å akseptere de primitive omgivelser. Å flytte fra misjonens seng til brisken eller matten på gulvet ble vanskelig, og å spise lokal mat. 4) Og han forventer økonomisk støtte fra misjonæren.

Hva har så årsaken vært? 1) Lang kontakt med utlending, og fra-vær fra det lokale miljø har skilt ham fra sine landsmenn. 2) Han har lært mere om vestlig tenkning, enn sitt eget folks tenkning, og blir en fremmed - både i tanke og tale. 3) Og den manglende tiltakslyst skyldes den stadige kontrollen fra misjonæren. For å ikke gjøre noe som truer hans stilling, blir han for forsiktig.

Dessverre er bildet tegnet av Hodges vel noe de fleste opplever som riktig. Det lykkes ikke i den ~~gæd~~ en skulle ønske. Men tross alt opp-~~lever~~ ~~er~~ en mange steder vekst både kvantitative og kvalitativt.

HVOR LANET ER VI KOMMET ?

Misjonsarbeidet på våre mere enn 25³⁰ felt har vokst betydelig de siste årene. Enkelte steder har man opplevet stor og gjennomgripende vekkelser, andre steder har det jevne arbeidet båret rike frukter, og resultatet er blitt store og livskraftige menigheter enkelte steder, og kjempende nybrottsmenigheter andre steder. Nasjonale kristne overtar mer og mer ansvaret i arbeidet, og på enkelte steder er virksomheten helt i disses hender.

Medlemstallet i disse menighetene har faktisk oversteget de norske menigheters medlemstall med for meg et ukjent antall prosent. Bare i Brasil hvor norske pinsevenner siden 1936 har arbeidet sammen med svenske og andre pinsevenner, er det jo flere millioner pinsevenner. F.eks. i Foz do Iguazu, Paraga - 15 mil fra Paso Cadena, Paraguay er det i denne middels store byen en pinsemenighet på over 3000 medlemmer, og 15 mil lenger østover i Cascavel er det enda flere. I dette fylket Parana er det altså tusenvis av pinsevenner. De har egen radio, bibelskoler, litteraturforlag osv.. Og slik er det på andre av våre felt også.

Med bare ca 300^{aktive} ~~alle~~ misjonærer - og en stor del av disse er ikke ledere - sier det seg selv at det aldri ville ha vært mulig å lede så mange og

store menigheter. Og uten ledere ville en heller ikke makte å lede et så stort arbeid. Hemligheten til at dette er mulig ligger selvsagt i den bibelundervisning menighetene har fått, at troende har vokst i nåden og etter hvert kunne gå inn i lederoppgaver. Men som tidligere nevnt har dette selvsagt ikke skjedd uten mange bitre erfaringer, og mange nederlag, idet en har opplevet at lederen som skulle være en problemløser ble en problemskaper ved f.eks. å være for åpen for ny strømning som har ledet menigheten ut i kaos og oppløsning, som f.eks. i Asuncion ved et par ganger. Inntil idag lider menigheten, som har hatt flere hundre ~~per~~ medlemmer, av en lederkrise, som virkelig har skapt alvorlige problemer. Men misjonærene innså tidlig at hvis en ville ha nasjonale menigheter, måtte en også satse bevist på å utdanne medarbeidere. I India satset Trældal tidlig med bl.a. barnehjem, og mente at det med tiden skulle ~~da~~ danne staben av innfødte arbeidere - evangelister, pastorer, lærere, sykepleiere, som i voksen alder skulle føre arbeidet videre. Og arbeidet ut fra disse barnehjem er også det som har vært mest differensiert i India. Og slik har det vært på de fleste felt.

Men uten å kunne direkte bevise det, så har nok den største ledertrening skjedd i menigheten, både i den vanlige forkynnelse og i bibelskoler.

KAN MERE GJÖRES PÅ DET OMRÅDET ?

I Lausannepakten 1974 blir det blandt annet i artikkel nr. 11 sagt: "Vi innrømmer også at noen av våre misjonsselskaper har vært for sene til å utruste og oppmuntre nasjonale ledere til å overta deres rettmessige ansvar." Med andre ord ser det ut til at det har vært enklere å bygge opp menigheter enn å samtidig utruste og oppmuntre nasjonale til å ta ansvar, og å svare på denne utfordringen blir den største oppgave for misjonen i kommende år. Skal vi lykkes, må evangeliet bringes videre via de nasjonale selv.

For å kunne hjelpe de nasjonale her, må det ganske vist satses på mange felt. Det som har vist seg effektivt tidligere, trenger ikke uten videre å forkastes til fordel for nye veier/metoder, så som barnehjem, skoler o.l.

Men disse metoder krever ~~høyt~~ tid, og løser ofte ikke de øyeblikkelige behov, men er mere fremtidsrettet.

Hodges sier i tidligere nevnte bok - Den nasjonale menighet - at misjonen må, konfrontert med de tildels store lederproblemer, spørre seg selv om han utruker den rette mann på den rette måte. I Apostlenes gjerninger finner vi at arbeidet ble overlatt til dugelige menn - de elste og mest modne blandt de troende. Men som kjent var det ofte ledere og prester fra den gamle synagodeforsamlingen, og det er vel ikke usannsynlig at de etter omvendelsen viste seg å være åndelige modne etter relativt kort tid. I et samfunn uten denne mulighet, bli situasjonen selvsagt en annen. Men den bibelske måten var bruk av elste - også av år. Og som elst, ble de også lettere oppfattet og akseptert som leder. Disse elste kjente sitt folk og sitt folks tenkning. En slik mann vokser inn i oppgaven, og oppfattes ikke plasert der av misjonæren. Og de vil ofte være vel etablerte, og er dermed mindre avhengig av støtte utenfra. Med andre ord: for å kunne dekke behovet er en nødt til både å satse på de unge - for framtiden - og de elste for nåtiden. Her kommer i første rekke en grundig og effektiv undervisning og deltakelse i menigheten. Men for de som vil være ledere, trengs det en grundigere undervisning. De unge har ofte anledning til å satse lengre perioder på en bibelskole, mens de eldre ofte bare kan være i kortere perioder p.g.a. familie og arbeid.

Disse bibelskoler må selvsagt ha et sikkert bibelsk fundament, og ensartethet i lærespørsmål, og må samtidig være levende og tidsaktuell, og ta opp problemer i forhold til lokal kultur, religion etc.. Og hand i hand med bibelstudiet og annen teoretisk kunnskapstilleggelse, må det være praksis i menighetsarbeidet.

Men det er ikke bare innholdet som er viktig. Det gjelder like mye selve det praktiske opplegget. Det må tilpasses lokalmiljøet både når det gjelder bolig, bomåte, mat og ikke minst språklig. Å undervise eleven på et ikke-morsmål forde misjonæren ikke behersker det, er ofte uheldig.

Men bibelskole trenger ikke bare være skole på et bestemt sted. Det kan

like gjerne være en korrespondanseskole eller en s.k. clase de extencion- Med det menes at mindre grupper rundt omkring i menighetene arbeider med et felles opplegg. Gruppene kan ledes av forstanderen eller andre lærere, og i tillegg kan de få besök av bibellærere som tar opp spesielle emner, og oppklarer spørsmål o.l.. Og til visse tider kan disse grupper samles til kortere bibelkurs. Dette opplegg har vært diskutert endel i Paraguay hvor menighetene er små og fattige. Systemet er forøvrig mye brukt, bl.a. i USA. Fordelene er flere. En slipper utgiftene til internat, idet elevene bor hjemme, og kan ev. arbeide hjemme på gården el.l. samtidig med studiet, og en slipper også problemene med å vende tilbake fra f.eks. storbyen til det enkle livet på landet. Opplæringen blir endel av menighetens undervisning, og elevene kan få delta i menighetens liv. Og undervisningen kan tilpasses lokale og andre forhold. De felles bibel- uker virker stimulerende, og kan ta for seg emner som hjelper elevene til å sette stoffet inn i en større sammenheng, og likeså vanskelige emner. For at dette skal kunne fungere, trengs god litteratur, studieopp- legg, kassetter med preken og undervisning, samt en hovedleder som kan veilede, rette oppgaver etc.. Selvsagt krever et slikt opplegg mere selv- disiplin enn en internatskole el.l., men det er vel nettopp det en leder trenger.

Hvor er så misjonærens plass i ledertreningen? Uten tvil har dette vært noe av hovedoppgaven for mange i tiden som er gått, og bör bli det for enda flere i tiden fremover. Særlig viktig er det å være klar over de problemer som er knyttet til oss som utlendinger, og egentlig midlertid- i menigheten. Læringen forutsetter også at det blir en nær kontakt mellom misjonær og nasjonal, og det innebærer at misjonæren må gå ned /ev. opp på deres nivå både på den ene og den andre måten, og det kan kreve svært mye av en. Folk lærer mere av ens væremåte enn av de mange ord.

Et annet moment er at misjonæren trenger visjon, innsikt og kunnskap for å kunne oppdage og utvelge blandt de troende de som egner seg som ledere, og tolmodighet til å utvikle dem så de kan fullføre sitt kall. En vesentlig ting en må lære ledere, er å delta i åpne og frie diskusjoner

for å komme fram til en løshing. Å ikke kunne diskutere seg fram til en løsning, men ta Avgjørelser uten å rådspørre andre, fremmer ikke samarbeid. Og misjonæren må lære seg at den som tier, samtykker, er ofte ikke tilfelle, og et "ja" kan like gjerne bety "nei".

Når noen nasjonale er innsatt som ledere, må misjonæren være meget forsiktig med å prøve å overprøve avgjørelser. Slikt resulterer i at de vender seg mot misjonæren. Likeså skal en passe seg for å fortelle dem hvordan gitte problemer skal løses. En kan ikke snakke om at nasjonale skal ta ansvar, og i avgjørende avgjørelser likevel selv ta avgjørelsen. Å overlate til de nasjonale har sin pris som må betales!

DET SOSIALE ARBEIDET.

Opplæring har alltid vært en viktig del av misjonsaktivitetene, og noe av hovedoppgaven for enhver misjonær må jo være å hjelpe fram en etterfølger. Dette gjelder, som tidligere sagt, spesielt i den åndelige tjenesten. Men også for det sosiale arbeidet har misjonen et ansvar for at det blir lagt grunn for at vi får ledere og medarbeidere som overtar ansvaret. Rekrutering til både skollene, helsestellet og jordbruksprosjekter bør jo skje fra lokalmiljøet, men ettersom allmen- og yrkesopplæring i uland varierer fra meget godt til svært lite, blir jo muligheten for å få lokalt fagpersonell svært variert.

I Paraguay er det bare noen få % som når opp til 6.klasse, og enda færre som skaffer seg en høyere allmenutdanning. De aller fleste på landet avslutter folkeskolen etter 3 - 4 år. I Paso Cadena fikk vi den første - og heller dårlige - 6.klassing etter 25 år. Vi har hatt lærer til det siden 1980. Tidligere har noen få fullført folkeskole, ev. real-skole annet sted. Idag underviser noen av disse i småskolen, både i PC og i en annen koloni.

For å få en fullt kvalifisert sykepleier, lærer eller agronom el.l. krevet fra 3 til 6 års ^{høyet} allmenutdanning, og deretter fagutdanning, så hele utdanningen tar opp til 18 år, og forklarer hvor vanskelig og nesten umulig det har vært å skaffe kvalifisert personell fra lokalmiljøet.

På landsbasis er det ca 1500 leger og 2000 innbyggere pr. lege (I N. ca 600), ,ca 2500 sykepleiere og ca 1200 innbyggere pr. sykepleier (I N. ca 160) . I hele undervisningssystemet er det ca 20000 lærere og ca 600000 elever (I Norge ca 48000 lærere og 800000 elever) Dette gir ca 30 elever pr. lærer, og i Norge ca 16 elever. Når det gjelder jordbruksutdannede er forholdet et tilsvarende. Med andre ord er landet x i så ekstrem mangel av fagpersonell, at man skal være mere enn heldig hvis en får tak i slikt.

Spredningen av fagpersonellet, spesielt helsepersonellet viser også hvor uheldig det blir for landsbygda, Asuncion med ca 17 % av befolkningen har ca 70 % av legene, og 68 % av sykepleierne. Det brukes ca 30.000 000 kr. til helsestell (i N. ca 15 milliarder). I Paraguay blir det 10 kr. pr. innbygger, og i Norge kr. 3750 pr. innbygger. Dette illustrerer et slikt ulands dilemma. P.g.a. økonomien, er det også få studieplasser i de videregående skolene, og dermed er det vanskelig for mange å komme inn på disse skolene. F.eks. utdannes det bare ca 100 sykepleiere pr. år.

Med en så stor mangel av fagpersonell, blir det til at de tar det mest attraktive stillingene, og dermed stiller misjonen svakt både p.g.a. prosjektenes plassering, og dårlig økonomi, da byungdom er lite villige til å satse på landet med færre sosiale tilbud.

I Paraguay har misjonen hjulpet fram (m/NORAD's hjelp) bare en sykepleier, og en agromekaniker. En ville jo også helst satse på kristen ungdom, men ettersom bare noen få i våre menigheter har skaffet seg, eller er i høyere allmenutdanning, så vil det ta tid før en kan ha håp om å få slikt personell.

Andre steder, som f.eks. i India og Zaire har en lykkedes bedre, bl.a. fordi misjonen har hatt opptil dobbel så lang virketid som i Paraguay. Der har en kart å hjelpe ungdom til å få seg utdanning, enten via misjonens egne skoler, eller andre private eller offentlige skoler.

KAN MERE GJORES ?

Opplæringsarbeidet viser seg ofte å være en kostbar misjonsaktivitet. Det krever mange medarbeidere, skolerom, utstyr, bøker etc., og dermed god økonomi. Og som oftest må det innordnes i det offentlige skoleverk, noe som er en fordel når det gjelder akseptering av skolen, men som også medfører mange rapporter og kontroll. Derfor må det vurderes nøye hvor mye misjonen kan investere på denne fronten, og avgrense seg til å ta opp bare det mest essensielle. Dersom forholdene ellers er gunstige,

er skole og undervisning ingen spesiell gunstig evangeliseringsmetode, sett i forhold hva det kreves av personell og økonomi. Det krever for mye, og for lite effektivt. Selvsagt gir skole og annet sosialt engasjement mye goodwill, og kan åpne for evangeliet, og undervisningen i skolen vil jo også komme det evangeliske arbeidet til gode, men vår hovedoppgave er jo evangelisering og opplæring av de troende. Utgiftene til en skole med begrenset antall elever, kunne rekke til mange evangelister, som igjen kan nå enda flere mennesker, noe som kan føre til en ikke bare åndelig forandring, men også sosialt. Selvsagt forkynnes evangeliet i skolen. Men det ideelle er jo at staten selv overtar ansvaret for både den allmene og yrkesrettede opplæringen.

I Paraguay er vår to små skoler endel av det offentlige skoleverk, og mottar støtte fra staten, men som misjonen ansetter lærere, og ellers administrerer skolen. Ettersom ansvaret for skolene er statens, burde jo omfanget stå i forhold til statens støtte, men det ville jo ha resultert i at det ingen skole ble på stedet.

Men bare folkeskole eller videregående allmendannende skoler er jo ikke tilstrekkelig for å utdanne ledere. Derfor har baptistene i Paraguay i mange år i tillegg hatt sykepleieskole med ca. 30 elever, og har utdannet mange unge, men disse arbeider vesentlig i baptistenes egne prosjekter. I tillegg har staten sin 4 årige sykepleierutdanning, samt diverse kurs for hjelpepleiere o.l..

Kan man så gjøre noe mere enn det som er gjort ? Ganske sikkert, men det hele avhenger av økonomi og personell. Ganske sikkert kunne en høyne nivået i de to skolene vi har, men det krever flere lærere. Og i et uland krever det en helt annen stimulering og oppfølging for at elevene skal fullføre sine studier, da ofte hverken elever eller foreldre ser helt hensikten med studier, når det daglige problem er å få seg nok mat. Og ettersom de fleste elever må bort for videreutdanning, skjer det ofte en fremmedgjøring ovenfor egen kultur, et unødvendig avhenighetsforhold til de som finansierte studiene, uvilje til å vende tilbake til lokal- miljøet etc.. Selvsagt gjelder det ikke alle, men en må regne med at endel

vil falle utenfor de områder vi ønsker de skulle ta opp arbeid i. Ettersom situasjonen er nok så vanskelig for å få tak i profesjonelle medarbeidere og ledere, er en ofte nødt til å greie seg med noe enklere, og i mange uland har en klart å lære opp medarbeidere til mere avgrensede oppgaver, som f.eks. lærere til småklassene med kortere utdanning, jordmødre som kan være en videreutvikling av de tradisjonelle jordmødres virksomhet, vaksinatører og annet helsepersonell med ansvaret for bestemte oppgaver. Likeledes kan en gjennomføre diverse helsetiltak som kampanjer, noe som konsentrerer oppmerksomheten om konkrete ting. Men selvdagt krver også slike opplegg mye personell og ellers ressurser, og likevel må en ha mere profesjonelt personell til å administrere dette.

Konklusjon:

Ulandenes sosiale og økonomiske situasjon vil neppe forbedre seg i kommende år, men heller forverre seg, og det tvinger oss til å gjennomtenke våre program for best mulig å utnytte de egentlige beskjedne ressurser vi har til rådighet, både menneskelig og ellers. Og skal vi nå lengere, og frigjøre misjonærer til nye felter som trenger evangeliet og ellers sosial hjelp, må det i sterkere ~~grad~~ grad satses på lederag annen opplæring. Vi vet heller ikke hvor lenge vi får arbeide på de ulike felt, og det burde skjerpe oss ytterligere til å hjelpe troende både til å se sitt ansvar i menigheten og det vidre grensesprengende evangeliseringsoppdrag, og sitt sosiale ansvar for deres egne landsmenn. Ofte opplever vi at de nasjonale selv har relativ liten sosial tankegang, noe som jo skyldes at de alltid har sett endel av denne elendigheten, og delvis selv lever i den. På den andre siden hender det for ofte at vi som utlendinger i ren medlidenhet gir hjelp som egentlig ikke er hjelp, da det ikke løser selv problemet. Derfor må kontakten mellom oss misjonærer ~~utvikles~~ og de nasjonale utvikles enda mere så vi sammen kan finne fram til en brukbar veg for å gjøre det Herren har bedt oss om å gjøre.